

7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumi*, *Schoenetum nigricantis*)

Koordynatorzy:

2014: Alicja Buczek

2013: Wojciech Mróz, Natalia Mikita

2006-2008: Alicja Buczek

Eksperti lokalni:

2014: Alicja Buczek, Jolanta Kujawa-Pawlaczyk, Wiaczesław Michalczuk, Przemysław Naks, Marcin Nobis, Paweł Pawlaczyk, Paweł Pawlikowski,

2013: Marcin Nobis

2006-2008: Alicja Buczek, Wiaczesław Michalczuk, Marcin Nobis, Paweł Pawlaczyk, Paweł Pawlikowski, Alicja Suder.

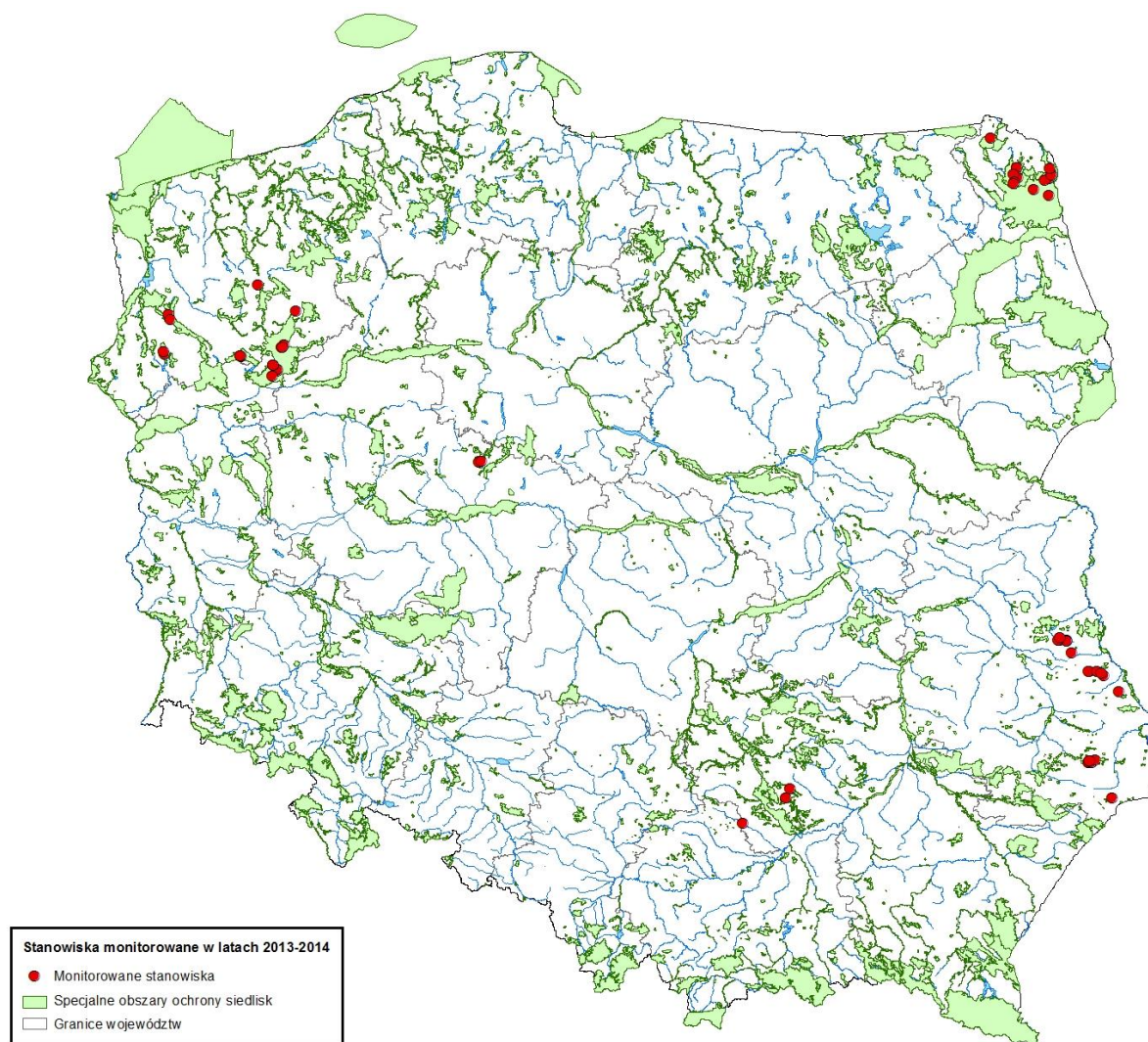
W Polsce siedlisko występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

Liczba stanowisk monitoringowych oraz ich lokalizacja na tle obszarów

Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji

Monitoring w siedlisku przyrodniczym 7210 w regionie biogeograficznym kontynentalnym został przeprowadzony w dwóch sezonach wegetacyjnych 2013 i 2014 na 60 stanowiskach łącznie. W 2013 monitoring dotyczył tylko trzech stanowisk położonych w Małopolsce – Zwierzyniec i Młyny w Ostoji Szaniecko-Soleckiej i stanowiska Słupów poza obszarami Natura 2000. Wśród skontrolowanych 60-u stanowisk tylko trzy stanowiska położone były poza obszarami Natura 2000. Dla zdecydowanej większości stanowisk było to powtórzenie monitoringu szczegółowego przeprowadzonego w latach 2007 lub 2008. Liczba monitorowanych stanowisk jest wystarczająco reprezentatywna w skali Polski, gdyż badaniami objęto większość krajowych obszarów Natura 2000, w których siedlisko przyrodnicze 7210 zostało dotychczas stwierdzone.

Badania monitoringowe zostały powtórzone we wszystkich obszarach Natura 2000, w których monitoring był wcześniej prowadzony poza Ostoją Jezioro Gopło. Są to następujące obszary: Dolina Sieniochy, Ostoja Poleska, Ostoja Wigierska, Pojezierze Gnieźnieńskie, Ostoja Augustowska, Pojezierze Sejneńskie, Ostoja

Suwalska, Pojezierze Myśliborskie, Lasy Bierzwnickie, Uroczyska Puszczy Drawskiej, Dolina Płoni i Jezioro Miedwie, Dolina Szyszły, Sawin, Torfowiska Chełmskie i Ostoja Szaniecko-Solecka, Ponadto wśród monitorowanych obecnie stanowisk znalazło się 8 nowych stanowisk – trzy w ostoi Uroczyska Puszczy Drawskiej, dwa w Ostoi Poleskiej, oraz po jednym stanowisku w ostojach: Dolina Sieniochy, Jezioro Lubie i Dolina Drawy (nowy obszar monitoringu) i Ostoi Augustowskiej. Liczba stanowisk monitoringowych została zmniejszona w stosunku do planowanych na podstawie wskazań do dalszego monitoringu – zgodnie ze wskazaniami zrezygnowano z monitoringu 10 stanowisk, czyli ostatecznie powtórzono monitoring 52 stanowisk. Ponadto planowano dodanie 20 stanowisk, ale ostatecznie wyznaczono tylko ich 8 – nie odnaleziono większej liczby stanowisk, które mogłyby zostać włączone do monitoringu.

Wyniki badań

Podsumowanie wyników badań wskaźników na stanowiskach

Tab. 1. Wskaźniki na stanowiskach (60 stanowisk)

Parametr	Wskaźnik	Ocena (60 stanowisk)				Suma
		FV	U1	U2	XX	
		właściwa	niezadawalająca	zła	Nieznana	
Powierzchnia siedliska		0	3	0	0	60
Specyficzna struktura i funkcje	Ekspansja krzewów i podrostu drzew	42	14	4	0	60
	Gatunki charakterystyczne	42	14	3	1	60
	Gatunki dominujące	30	20	10	0	60
	Gatunki synantropijne	60	0	0	0	60
	Obce gatunki inwazyjne	60	0	0	0	60
	Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie	34	9	17	0	60
	Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	32	16	12	0	60
	Stopień uwodnienia	0	17	18	0	60
	Zanieczyszczenie pestycydami lub przenawożenie	43	0	0	17	60
	Zniszczenia mechaniczne	57	3	0	0	60
	Zwarcie szuwarów	34	13	12	1	60
	Ocena parametru specyficzna struktura i funkcje	0	13	24	1	60
Perspektywy ochrony		30	17	9	4	60

Wskaźniki:

Ekspansja krzewów i podrostu drzew

Osiemnaście z badanych stanowisk odznaczało się nadmiernym zagęszczeniem krzewów lub podrostu drzew, dlatego otrzymały ocenę niezadawalającą (U1 = 14) lub złą (U2 = 4). Wśród gatunków zaroślowych lub drzewiastych przeważały głównie: wierzba szara *Salix cinerea*, olcha czarna *Alnus glutinosa*, brzoza

omszona *Betula pubescens*, kruszyna pospolita *Fragula alnus* oraz w mniejszym stopniu: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, wierzba uszata *Salix aurita* i wierzba rokita *Salix rosmarinifolia*. Najbardziej opanowanym przez gatunki krzewów i drzew było stanowisko Młyny, na którym pokrycie krzewów wynosiło 80% powierzchni.

Gatunki charakterystyczne

Na 56 stanowiskach odnotowano przynajmniej jeden z gatunków charakterystycznych dla siedliska 7210. Były to: kłoc wierzchowata *Cladium mariscus*, turzyca Buxbauma *Carex buxbaumii*, marzyca czarniawa *Schoenus nigricans*, a także potraktowana jako gatunek siedliskotwórczy dla torfowisk nakredowych marzyca ruda *Schoenus ferrugineus*. Ponadto do gatunków charakterystycznych i siedliskotwórczych należą niektóre mchy tj. *Scorpidium scorpioides* czy *Limprichtia cossoni*. Na trzech stanowiskach w bieżących badaniach monitoringowych nie stwierdzono obecności ani jednego gatunku charakterystycznego dla siedliska (stanowiska Jez. Sitno i Jez. Tchórzyno, którym dano ocenę U2 oraz Sarbinowo z oceną XX). Ponadto jedno ze stanowisk (Mielubagno) otrzymało od eksperta lokalnego ocenę U2, ze względu na udział gatunku charakterystycznego – kłoci wierzchowatej na poziomie niższym, niż 1%. W przypadku pozostałych stanowisk, gdzie parametr „gatunki charakterystyczne” oceniono jako niezadowolające U1 (14 stanowisk), na niższą ocenę eksperta lokalnego wpłynęło niewielki ich stopień pokrycia (od 50% na stanowisku Jez. Białe do 1 % na stanowisku Jez. Brożane). Pozostałe stanowiska trzymały ocenę właściwą nawet wtedy, gdy notowany był tylko jeden gatunek charakterystyczny, głównie kłoc wierzchowata o dużym zwarciu.

Gatunki dominujące

Wskaźnik ten jedynie na 50% wszystkich stanowisk został oceniony jako właściwy. Na 20-u stanowiskach określono go jako niezadowolający, zaś na 10-u jako zły. Powodem niższej oceny było występowanie, oprócz gatunków siedliskotwórczych takich jak kłoc wierzchowata *Cladium mariscus*, turzyca Buxbauma *Carex buxbaumii*, czarniawa *Schoenus nigricans* i marzyca ruda *Schoenus ferrugineus*, również gatunków wskazujących na zakłócenia w siedlisku. Były to przede wszystkim dwa gatunki roślin zielnych: trzcina pospolita *Phragmites australis* (na 19 stanowiskach) i trzęślica modra *Molinia caerulea* (na 10 stanowiskach). Ponadto obecność na niektórych stanowiskach współdominujących lub dominujących: turzycy sztywnej *Carex elata*, turzycy prosowej *Carex paniculata*, turzycy dzióbkowatej *Carex rostrata*, turzycy nitkowatej *Carex lasiocarpa*, zachylnika błotnego *Thelypteris palustris* czy pałki szerokolistnej *Typha latifolia* skłaniały do wystawienia oceny niezadowolającej lub złej.

Gatunki synantropijne

Stan siedliska pod względem tego parametru jest właściwy. Na żadnym ze stanowisk nie odnotowano występowania gatunków synantropijnych.

Obce gatunki inwazyjne

Na żadnym ze stanowisk nie wykazano występowania obcych gatunków inwazyjnych.

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje

Na 17-u stanowiskach (28%) wskaźnik „procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje” jest zły, przy czym na dwóch spośród nich (Jezioro Tchórzyno i Sadowskie Kłociowe) procent określono jako zerowy. Najczęściej parametr ten określany był jako zły (U2) przy mniejszym niż 20% udziale siedliska na transekcje. Dla 9-u stanowisk parametr otrzymał ocenę niezadowolającą. Łącznie ocena inna niż właściwa dotyczyła 43% stanowisk. Wskazuje to na niewielką powierzchniowość lub na dużą fragmentację siedliska. Dotyczy to zarówno stanowisk związanych z jeziorami (9 stanowisk, w tym 5 z oceną U2), jak i stanowisk na otwartych torfowiskach poza zbiornikami wodnymi (17 stanowisk, w tym 12 z oceną U2).

Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych

Parametr dotyczący rodzimych ekspansywnych roślin zielnych został oceniony jako niezadowolający na 16-u stanowiskach, zaś jako zły na 12-u stanowiskach. Gatunki ekspansywne, które notowano najczęściej to: trzcina pospolita *Phragmites australis* (17 stanowisk) i trzęślica modra *Molinia caerulea* (10 stanowisk). Rzadziej wymieniane były inne gatunki takie, jak: pałka szerokolistna *Typha latifolia*, turzyca sztywna *Carex elata*, turzyca nitkowata *Carex lasiocarpa*, zachylnik błotny *Thelypteris palustris* czy, na pojedynczych stanowiskach trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos* lub sesleria błotna *Sesleria uliginosa*. Wkraczanie trzęślicy modrej wiąże się z przesuszeniem siedliska, natomiast ekspansja trzciny może być skorelowana zarówno z nadmiernym podniesieniem się poziomu wody, jak i przeżyźnieniem siedliska

Stopień uwodnienia

Stopień uwodnienia na 33% stanowisk odbiegał od optymalnego. Na 10-u stanowiskach (17%) był niezadowolający (U1), na 11-u (18%) określony został jako zły (U2). Na taką ocenę zasługiwały zarówno przesuszone siedliska (10 stanowisk z okresowym poziomem wody poniżej poziomu torfu), jak i nadmiernie uwodnione (11 stanowisk z poziomem wody powyżej 25-60 cm powyżej poziomu torfu).

Zanieczyszczenie pestycydami lub przenawożenie

W obrębie 43 stanowisk nie odnotowano zanieczyszczenia pestycydami lub przenawożenia. Co do 17 stanowisk eksperci lokalni określili ten parametr jako nieznan (XX).

Zniszczenia mechaniczne

Na większości stanowisk nie występuje zanieczyszczenie mechaniczne lub jest ono niewielkie w stosunku do całkowitej powierzchni torfowiska nakredowego i lokalne (np. wydeptane przez zwierzęta ścieżki w szuwarze kłociowym). Jedynie na trzech stanowiskach parametr ten otrzymał ocenę niezadowolającą (U1). Przyczyną obniżenia oceny były efekty wprowadzenia niewłaściwych praktyk koszenia szuwarów kłociowych na stanowisku Bagno Staw 1 (użycie traktora) i na stanowisku Roskosz 2 (koszenie zbyt częste – raz na dwa lata i w niewłaściwej porze roku - sierpień). W przypadku trzeciego stanowiska, gdzie parametr został określony jako niezadowolający (Sawin) przyczyny zniszczenia mechanicznego nie zostało doprecyzowane

Zwarcie szuwarów

Na 20% stanowisk zwarcie szuwarów oceniono jako niezadowolające (U1) i na kolejnych 20% jako złe (U2). Ocena U2 dla tego parametru została przydzielona dla tych stanowisk, na których szuwarów było mniejsze, niż 20%. Ocenę U1 otrzymały dla tego parametru te stanowiska, na których zwarcie szuwarów nie było większe, niż 40%.

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony siedliska przyrodniczego, w tym jego parametrów na badanych stanowiskach

Tab. 2. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na stanowiskach oraz porównanie wyników badań (60 stanowisk)

Obszar NATURA 2000 (znak - jeżeli nie leży w obszarze)	Stanowisko	Oceny na stanowiskach							
		Powierzchnia siedliska		Specyficzna struktura i funkcja		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
		Wyniki po- przednich badań	Wyniki obecnych badań	Wyniki po- przednich badań	Wyniki obecnych badań	Wyniki po- przednich badań	Wyniki obecnych badań	Wyniki po- przednich badań	Wyniki obecnych badań
Dolina Płoni i Jezioro Miedwie	Komorówko	FV	FV	FV	U2	U1	U1	FV	U2

PLH320006									
Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006	Turze	U1	FV	U1	U2	U1	U1	U1	U2
Dolina Sieniochy PLH060025	Antoniówka 1	U1	FV	U1	U2	U1	FV	U1	U2
Dolina Sieniochy PLH060025	Antoniówka 2	FV	U1	FV	FV	XX	FV	FV	U1
Dolina Sieniochy PLH060025	Antoniówka 3	FV	FV	FV	U1	FV	FV	FV	U1
Dolina Sieniochy PLH060025	Antoniówka 4	-	FV	-	U1	-	FV	-	U2
Dolina Sieniochy PLH060025	Komarów 1	U1	U1	U1	U2	XX	FV	U1	U2
Dolina Sieniochy PLH060025	Komarów 2	U1	U1	U1	U2	FV	FV	U1	U2
Dolina Sieniochy PLH060025	Śniatycze 1	U1	FV	U1	U1	FV	U1	U1	U2
Dolina Sieniochy PLH060025	Śniatycze 2	FV	U1	U1	U2	FV	U1	U1	U2
Dolina Szyszły PLH060042	Plebanka 1	FV	U1	U1	U2	U1	U2	U1	U2
Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023	Mnica	-	XX	-	FV	-	FV	-	FV
Lasy Bierzwnickie PLH320044	Jezioro Stobińskie Południowe	FV	FV	U1	FV	FV	FV	U1	FV
Lasy Bierzwnickie PLH320044	Jezioro Stobińskie Północne, brzeg południowo-wschodni	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Lasy Bierzwnickie PLH320044	Jezioro Stobińskie Północne, brzeg zachodni	FV	FV	U1	FV	FV	FV	U1	FV
Iubelskie Obniżenie Dubienki	Tuchanie	U1	U1	U1	U2	U1	U2	U1	U2
małopolskie-	Słupów	U2	U2	U2	U2	U1	U1	U2	U2
Ostoja Augustowska PLH200005	Jezioro Brożane	-	XX	-	U2	-	XX	-	U2
Ostoja	Jezioro Hilinki	U1	U2	U2	U2	U1	U2	U2	U2

Augustowska PLH200005									
Ostoja Augustowska PLH200005	Mielubagno	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1	U2
Ostoja Augustowska PLH200005	Półwysep na Zelwie	U1	FV	U1	U1	U1	FV	U1	U1
Ostoja Augustowska PLH200005	Rezerwat Łempis jezioro Łempis	U2	FV	U1	U2	U1	U1	U2	U2
Ostoja Augustowska PLH200005	Rezerwat Łempis jezioro Stulpieniuk	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Ostoja Augustowska PLH200005	Wiłkokuk	FV	FV	U1	FV	U1	FV	U1	FV
Ostoja Poleska PLH060013	Bagno Bubnów 1	FV	FV	U1	FV	FV	FV	U1	FV
Ostoja Poleska PLH060013	Bagno Bubnów 2	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Ostoja Poleska PLH060013	Bagno Bubnów 3	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Ostoja Poleska PLH060013	Bagno Staw 1	U2	U2	U1	U1	U1	U1	U2	U2
Ostoja Poleska PLH060013	Bagno Staw 2	FV	U1	U2	FV	U1	FV	U2	U1
Ostoja Poleska PLH060013	Bagno Staw 3	U1	U1	U1	FV	U1	FV	U1	U1
Ostoja Suwalska PLH200003	Jezioro Kojle	U1	FV	U2	U1	U1	FV	U2	U1
Ostoja Wigierska PLH200004	Bryzgiel	XX	FV	FV	FV	XX	FV	FV	FV
Ostoja Wigierska PLH200004	Jurkowy Róg	U1	FV	U2	U2	U2	U1	U2	U2
Ostoja Wigierska PLH200004	Półwysep Łapa	U2	U1	U2	U2	U1	U1	U2	U2
Ostoja Wigierska PLH200004	Rosochaty Róg	U1	U1	U2	U2	U2	U2	U2	U2
PLH260034 Ostoja Szaniecko- Solecka	Młyny	FV	U1	U1	U2	U1	U1	U1	U2
PLH260034	Zwierzyniec	FV	U1	U2	U1	U1	U1	U2	U1

Ostoja Szaniecko-Solecka									
Pojezierze Gnieźnieńskie PLH300026	Jezioro Białe	U1	U2	U1	U2	U1	U2	U1	U2
Pojezierze Gnieźnieńskie PLH300026	Jezioro Niedzięgiel	FV	FV	U1	FV	U1	U1	U1	FV
Pojezierze Myśliborskie PLH320014	Jezioro Sitno	FV	U2	FV	U2	U1	U2	FV	U2
Pojezierze Myśliborskie PLH320014	Jezioro Tchórzyno	FV	U2	FV	U2	FV	U2	FV	U2
Pojezierze Sejneńskie PLH200007	Jezioro Żubrowo S	FV	U1	U1	U2	FV	U1	U1	U1
Pojezierze Sejneńskie PLH200007	Jezioro Żubrowo SW	FV	U1	FV	U1	FV	U1	FV	U1
Pojezierze Sejneńskie PLH200007	Jezioro Gajlik	U2	FV	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Sawin PLH060068	Sawin	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2
Torfowiska Chełmskie PLH060023	Rezerwat Bagno Serebryskie 1	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Torfowiska Chełmskie PLH060023	Rezerwat Bagno Serebryskie 2	U1	FV	FV	FV	U1	U1	U1	FV
Torfowiska Chełmskie PLH060023	Rezerwat Brzeźno	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Torfowiska Chełmskie PLH060023	Rezerwat Roskosz 1	FV	U1	FV	FV	FV	FV	FV	U1
Torfowiska Chełmskie PLH060023	Rezerwat Roskosz 2	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Kłocie Ostrowieckie	FV	FV	U1	FV	FV	FV	FV	FV
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Linkowo Południowe	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Linkowo Północne	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Osowiec Południowy	FV	FV	U1	FV	FV	FV	U1	FV

PLH320046									
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Osowiec Północny	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Osowiec Środkowy	FV	FV	U1	FV	FV	FV	FV	FV
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Sadowskie Kłociowe	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Sarbinowo	U2	XX	U2	XX	U2	XX	U2	XX
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Żółwia Kłoc Południowa	-	FV	-	U1	-	XX	-	U1
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Żółwia Kłoc Północna	-	FV	-	FV	-	XX	-	FV
Suma ocen poszczególnych parametrów		FV - 28 U1 - 16 U2 - 7 XX - 1 ? - 8	FV - 33 U1 - 17 U2 - 7 XX - 3	FV - 16 U1 - 25 U2 - 11 XX - 0 ? - 8	FV - 26 U1 - 10 U2 - 23 XX - 1	FV - 22 U1 - 23 U2 - 4 XX - 3 ? - 8	FV - 30 U1 - 17 U2 - 9 XX - 4	FV - 17 U1 - 22 U2 - 13 XX - 0 ? - 8	FV - 22 U1 - 12 U2 - 25 XX - 1

UWAGA! Wytluszczonym drukiem zaznaczono stanowiska monitorowane w 2014 roku

Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska na ponad połowie stanowisk została określona jako dobra – FV. Na mniej niż 1/3 stanowisk jest niezadowolająca, a na ok. 1/10 - zła. Przyczyną takiej oceny jest zmniejszenie się powierzchni siedliska w porównaniu z poprzednimi badaniami monitoringowymi. Powierzchnia siedliska na 23 stanowiskach uległa zmianie, przy czym tylko w przypadku 9 stanowisk była to zmiana korzystna, a na 14 zmniejszyła się. Na 29 stanowiskach powierzchnia siedliska nie uległa zmianie. Podsumowując, udział stanowisk o podobnej ocenie w obu okresach monitoringu jest podobny.

Specyficzna struktura i funkcja

Specyficzna struktura i funkcja na 26 stanowiskach była właściwa, co oznacza poprawę o kilkanaście procent w stosunku do poprzednich badań monitoringowych. Zmienił się także udział stanowisk z oceną U1 – zmniejszyły się o blisko 20%, natomiast wzrósł udział stanowisk ocenianych na U2, także blisko o 20%. W porównaniu do poprzednich badań pogorszyły się przede wszystkim oceny wskaźników: rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych oraz stopień uwodnienia, co wskazuje na postępującą sukcesję, związaną z przesuszeniem siedliska. Oceny pozostałych wskaźników pozostały bez istotnych zmian. Na oceny parametru niższe niż FV w latach 2013-2014 miały wpływ głównie wskaźniki: Stopień uwodnienia, Zwarcie szuwarów, Gatunki dominujące i Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie, Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych, Najlepiej oceniane stanowiska to te, położone w dużych kompleksach terenów podmokłych, jak: Lasy Bierzwickie, ostoja Augustowska, Wigierska, Torfowiska Chełmskie, Uroczyska Puszczy Drawskiej. Najgorzej wypadły stanowiska z rejonów Pojezierza Gnieźnieńskiego, Myśluborskiego, Pojezierza Sejneńskiego.

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony uległy poprawie na części stanowisk. Obecnie określono je jako właściwe na 30 stanowiskach (50%), przy czym tylko na 16-u z nich parametr ten nie uległ zmianie a dla 8 stanowisk uległ poprawie. Jednocześnie na 12-u stanowiskach parametr ten uległ pogorszeniu. Wzrosła do 9 (z 4 w poprzednim monitoringu) liczba stanowisk oceniana na U2, zmalała natomiast liczba stanowisk z U1. O ocenie tego parametru decydowały głównie obserwowane zmiany stanu uwodnienia i związana z tym ekspansja gatunków niezwiązanych z siedliskiem. Tylko część stanowisk tego siedliska objęta jest ochroną prawną, a do czasu wdrożenia planów zadań ochronnych, na dużych terenach podmokłych brak podstaw do realizowania działań ochrony czynnej.

Ocena ogólna

Na 23 stanowiskach ocena ogólna nie zmieniła się i pozostała taka sama, jak w pierwszym etapie badań monitoringowych. Na 10-u z nich była to ciągle ocena najwyższa (FV). Ocena ta nie uległa zmianie na następujących stanowiskach: Bryzgiel, Jez. Stobińskie Południowe brzeg południowo-wschodni, Kłocie Ostrowieckie, Linkowo Północne, Linkowo Południowe, Osowiec Środkowy, Rezerwat Bagno Serebryskie 1, Rezerwat Łempis jezioro Stulpieniuk, Rezerwat Brzeźno, Rezerwat Roskosz 2. Na kolejnych 10 stanowiskach ocena ogólna uległa poprawie o jeden stopień. Znalazły się wśród nich następujące stanowiska: Antoniówka 1, Bagno Bubnów 1, Bagno Staw 2, Jez. Koile, Niedzięgiel, Jez. Stobińskie Południowe, Jez. Stobińskie Północne brzeg zachodni, Osowiec Południowy, Rezerwat Bagno Serebryskie 2, Wiłkokuk i Zwierzyniec. Jednocześnie 19 stanowisk otrzymało ocenę gorszą, niż poprzednia. Pogorszenie się ocen wynika głównie z pogorszenia się oceny parametru specyficzna struktura i funkcja, co z kolei wiąże się z przesuszeniem siedliska i związaną z nim sukcesją wtórną.

Zestawienie ocen wskaźników na obszarach Natura 2000

Tab. 3. Wskaźniki na obszarach Natura 2000 (16 obszarów)

Zestawienie ocen wskaźników dla siedliska przyrodniczego na badanych obszarach NATURA 2000

Parametr	Wskaźnik	Ocena (jeden obszar)				Suma
		FV	U1	U2	XX	
		właściwa	niezadowolająca	zła	Nieznana	
Powierzchnia siedliska		5	6	2	3	16
Specyficzna struktura i funkcje	Ekspansja krzewów i podrostu drzew	12	3	0	1	16
	Gatunki charakterystyczne	9	5	1	0	16
	Gatunki dominujące	7	7	2	0	16
	Gatunki synantropijne	16	0	0	0	16
	Obce gatunki inwazyjne	16	0	0	0	16
	Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	9	2	5	0	16
	Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	6	6	4	0	16
	Stopień uwodnienia	9	4	2	1	16
	Zanieczyszczenie pestycydami lub przenawożenie	11	1	0	5	16
	Zniszczenia mechaniczne	15	0	0	0	16
	Zwarcie szuwarów	8	4	4	0	16
	Ocena parametru specyficzna struktura i funkcje	3	6	6	1	16
Perspektywy ochrony		5	7	3	0	16

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony siedliska przyrodniczego, w tym jego parametrów w obszarach Natura 2000

Tab. 4. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na obszarach NATURA 2000 i porównanie wyników badań

Zestawienie ocen parametrów i oceny ogólnej stanu ochrony siedliska przyrodniczego na badanych obszarach NATURA 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w latach 2006, 2007 lub 2008 i 2013 i 2014.

Obszary NATURA 2000	Oceny dla obszarów NATURA 2000							
	Powierzchnia siedliska		Specyficzna struktura i funkcja		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
	Wyniki po-przed-nich badań	Wyniki obecnych badań	Wyniki po-przed-nich badań	Wyniki obecnych badań	Wyniki po-przed-nich badań	Wyniki obecnych badań	Wyniki po-przed-nich badań	Wyniki obecnych badań
Ostoja Szaniecko-Solecka	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Ostoja Poleska	U1	FV	U1	FV	U1	FV	U1	FV
Torfowiska Chełmskie	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	U1
Dolina Sieniochy	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1	U2
Dolina Szyszły	FV	U1	FV	U2	FV	U2	FV	U2
Sawin	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2
Ostoja Suwalska	U2	FV	U2	U1	U1	FV	U2	U1
Ostoja Wigierska	U2	U1	U2	U2	U1	U1	U2	U2
Ostoja Augustowska	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Pojezierze Sejneńskie	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1	U1
Pojezierze Gnieźnieńskie	XX	XX	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Dolina Płoni i Jezioro Miedwie	XX	XX	U1	U2	U1	U1	U1	U2
Pojezierze Myśliborskie	XX	U2	FV	U2	U1	U2	FV	U2
Jezioro Lubie i Dolina Drawy	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Lasy Bierzwnickie	FV	FV	FV	FV	FV	FV	U1	FV
Uroczyska Puszczy Drawskiej	FV	XX	U1	FV	FV	XX	U1	XX
Suma ocen poszczególnych parametrów	FV - 4 U1 - 5 U2 - 3 XX - 3 ? - 1	FV - 5 U1 - 6 U2 - 2 XX - 3	FV - 4 U1 - 8 U2 - 3 XX - 0 ? - 1	FV - 5 U1 - 4 U2 - 7 XX - 0	FV - 5 U1 - 10 U2 - 0 XX - 0 ? - 1	FV - 5 U1 - 7 U2 - 3 XX - 1	FV - 3 U1 - 9 U2 - 3 XX - 0 ? - 1	FV - 3 U1 - 6 U2 - 6 XX - 1

UWAGA! Wytluszczonym drukiem zaznaczono obszary Natura 2000 monitorowane w 2014 roku

Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska dla większości monitorowanych obszarów została określona jako nie gorsza niż w czasie poprzedniego cyklu monitoringu. Wyjątkiem był obecnie obszar Dolina Szyszły, na którym parametr „powierzchnia siedliska” obniżył się z FV do U1.

Specyficzna struktura i funkcje

Parametr ten został oceniony jako właściwy jedynie na 5-u obszarach. Na terenie 7-u obszarów nie zmienił się od poprzednich badań monitoringowych. Na dwóch obszarach poprawił, zaś w 5-u ostojach Natura 2000 obniżył się.

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony siedliska w obrębie 10-u obszarów jest zła lub niezadowolająca. Jedynie w 5-u ostojach perspektywy są właściwe, podobnie jak to zostało ocenione w poprzednich badaniach monitoringowych.

Ocena ogólna

Jedynie trzy obszary w bieżących badaniach monitoringowych, podobnie jak w poprzednich, otrzymały najwyższą ocenę ogólną. Dla sześciu ostoi ocena została utrzymana na tym samym poziomie. Dla 4-ech obszarów Natura 2000 wartość oceny spadła, a w 3-ech ocena ogólna została podwyższona. Obecnie ostojami Natura 2000 o najwyższej ocenie są: Ostoja Poleska, Lasy Bierzwnickie oraz Jezioro Lubie i Dolina Drawy. W poprzednim cyklu monitoringowym były to trzy zupełnie inne ostoje: Torfowiska Chełmskie, Dolina Szyszły i Pojezierze Myśliborskie.

Oddziaływania i zagrożenia

Tab. 5. Oddziaływania na stanowiskach i porównanie wyników badań (60 stanowisk)

Kod	Oddziaływanie	Łącznie liczba monitorowanych stanowisk	Wpływ pozytywny (liczba stanowisk)			Wpływ neutralny (liczba stanowisk)			Wpływ negatywny (liczba stanowisk)		
			A	B	C	A	B	C	A	B	C
102	Koszenie / ścinanie	6	1	2	1	0	0	0	0	1	1
180	Wypalanie	6	1	1	1	0	0	0	0	2	1
390	Inna działalność górnicza i wydobywcza	3	0	0	0	1	0	1	0	0	1
490	Inne rodzaje aktywności człowieka związane z urbanizacją	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
502	Drogi, autostrady	2	0	0	0	0	1	0	0	0	1
503	Linie kolejowe, w tym TGV	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0
511	Linie elektryczne	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
622	Turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0
702	Zanieczyszczenie powietrza	3	0	0	0	0	0	3	0	0	0
802	Osuszanie terenów morskich, ujściowych i bagiennych	12	0	0	0	0	0	0	8	4	0
809	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	3	0	0	0	0	0	0	0	2	1
810	Odwadnianie	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0
853	Kształtowanie poziomu wód	6	0	0	5	0	0	0	1	0	0
971	Konkurencja	12	0	0	0	0	0	0	5	6	1
990	Inne naturalne procesy	3	0	0	0	0	0	0	1	0	2

A03.03	Zaniechanie/ brak koszenia	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
A03.02	Nieintensywne koszenie	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
A06.04	Zaniechanie produkcji uprawnej	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0
D01.01/ 501	Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	3	0	0	0	0	1	1	0	1	0
E03	Odpady ścieki	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
F02.03	Wędkarstwo	5	0	0	0	0	0	0	1	3	1
G01.01	Żeglarstwo	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
G02	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	2	0	0	0	0	0	0	1	0	1
G02.09	Obserwowanie przyrody	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
G02.10	Inne kompleksy sportowe i rekreacyjne	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
J02	Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
J01.02	Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie ogólnie	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
J02.05.03	Modyfikacja akwenów wód stojących	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
J02.05.04	Zbiorniki wodne	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
J02.05.05	Niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	7	0	0	0	0	1	0	0	2	4
K02.01	Zmiany składu gatunkowego (sukcesja)	14	0	0	0	0	0	0	3	9	2
K01.03	Wyschnięcie	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0
K02.04	Zakwaszenie naturalne	4	0	0	0	0	1	0	1	1	1
K04.05/ 976	Szkody wyrządzane przez roślinozerców (w tym zwierzynę łowną)	6	0	0	1	0	2	2	0	0	1
U	Nieznane zagrożenie lub nacisk	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Wśród oddziaływań występujących na monitorowanych stanowiskach największy wpływ mają wszelkie działania związane z regulacją lub zmianami poziomu wody. I jest to zarówno wpływ pozytywny, jak i negatywny. Wśród oddziaływań, które wpływają jednoznacznie negatywnie na siedlisko jest konkurencja (12 przypadków oddziaływań) i Zmiany składu gatunkowego (sukcesja) (14 przypadków).

Do innych oddziaływań, które mają wpływ pozytywny należy zaliczyć:

- koszenie/ściananie (powstrzymuje ekspansję innych gatunków, np. trzciny)
- kształtowanie poziomu wód (zalicza się tu m.in. wszelkie działania prowadzące do zwiększenia retencji wody i poprawę stopnia uwodnienia na badanym stanowisku).
- zaniechanie produkcji uprawnej (zagrożeniem jest zaorywanie meliorowanie przyległych terenów co prowadzi do obniżenia poziomu wody).

Inne prace związane z gospodarką wodną (np. zbyt duże piętrzenie wody mają negatywny wpływ na siedlisko).

W przypadku oddziaływania inne kompleksy sportowe obserwowanego na jednym stanowisku (Jezioro Hilinki) wskazano na negatywne oddziaływanie na stanowisko pobliskiego obiektu rekreacyjnego – wiaty, miejsca na ognisko i pomostu) i związanej z tym antropopresji.

Tab. 6. Zagrożenia na stanowiskach i porównanie wyników badań (dla 60-u stanowisk)

Zagrożenie	Łącznie liczba monitorowanych stanowisk	Czy zagrożenie było przewidywane w poprzednich badaniach? <i>tak-podać liczbę/nie</i>
Nieodpowiednie uwilgotnienie, zarówno spadek jak i podniesienie lustra wody	19	17
Zarastanie przez trzcinę pospolitą i ekspansja innych gatunków zielnych	18	12
Zarastanie przez gatunki zaroślowe i drzewa	10	6
Nadmierne użytkowanie lub użytkowane niewłaściwie w tym wykorzystanie niewłaściwych wariantów programu rolnośrodowiskowego lub zaprzestanie użytkowania	4	7
Presja turystyczna	2	4
Eksploracja torfu	1	2
Zaorywanie płątów siedliska	1	2
Eutrofizacja (nieszczelne szamba)		1
Nadmierne użytkowanie rybackie	3	-
Pożary	1	3

Wśród zagrożeń najczęściej występującym i najbardziej szkodliwym dla siedliska jest niewłaściwy poziom wody (19 stanowisk). Zarówno nadmiar (powyżej 25 cm, jak i niedobór – woda poniżej poziomu torfu) powoduje pojawienie się kolejnych problemów z zachowaniem siedliska w dobrym stanie. Niewłaściwy poziom wody powoduje ekspansję gatunków zielnych i zaroślowych podkreślonych jako zagrożenie na 18-u stanowiskach. Przy przesuszeniu wkracza głównie trzęślica modra, zaś przy długotrwałym ponad optymalnym uwodnieniu zaczyna się ekspansja trzcin i niektórych gatunków turzyc. Dodatkowo przy przesuszeniu siedliska dochodzi do murszenia torfu i powolnej eutrofizacji podłoża, co również jest niekorzystne dla oligo- i mezotroficznych torfowisk nakredowych. Dużym zagrożeniem dla siedliska proces zarastania przez krzewy i podrost drzew. Dla 10-u stanowisk zostało to określone jako poważne zagrożenie. Wykazano również zagrożenie nadmiernym a także niewłaściwym użytkowaniem, w tym niedopasowaniem wariantów programu rolnośrodowiskowego do siedliska na gruntach prywatnych. Zamiast wariantu szuwarów wielkoturzycowe (koszenie 1 raz na 5 lat) zastosowano wariant ptasi z modyfikacją dla wodniczki (koszenie co drugi rok), co powoduje degradację siedliska w majestacie programu stworzonego na potrzeby właściwej jęgo ochrony.

Większość zagrożeń (Tab. 8) wykazano w poprzednich badaniach monitoringowych. Odnotowano tylko jedno nowe zagrożenie polegające na nadmiernym użytkowaniu rybackim. Odnotowano je na 3 stanowiskach w Lasach Bierzwnickich. Na tych stanowiskach potencjalnym zagrożeniem dla siedliska może być nadmierne użytkowanie rybackie (jeziora), które potencjalnie może doprowadzić do wzrostu trofii jeziora i mechanicznego niszczenia szuwarów kłociowych. Zagrożeniem byłoby zarybianie rybami roślinożernymi. Do istniejących zagrożeń na tych stanowiskach należy również zaliczyć należy punktowe niszczenie szuwaru przy dojściu do lustra.

Informacja o gatunkach obcych

W obrębie badanych stanowisk nie wykazano ani w obecnych ani w poprzednich badaniach monitoringowych gatunków obcych.

Ocena zastosowanej metodyki monitoringu i ewentualne propozycje zmian wraz z uzasadnieniem

Zastosowana metodyka jest odpowiednia do monitorowania tego siedliska, nie ma potrzeby jej zmieniać.

Propozycje działań ochronnych oraz wnioski dotyczące skuteczności dotychczas wykonywanych zabiegów

W obrębie monitorowanych stanowisk zostały wykonane działania mające na celu ochronę siedliska 7210 i zachowanie go w dobrym stanie. Dotyczy to działań podjętych w Poleskim Parku Narodowym oraz na terenie Torfowisk Chełmskich. Poprzez spiętrzenie wody poprawiono stan uwodnienia w Poleskim PN. Prace nad uregulowaniem poziomu wody na terenie najbogatszego w Polsce stanowiska Torfowiska Chełmskie zniweczyła działalność bobrów, które spiętrzyły wodę na ok. 1/3 obszaru ponad optimum dla siedliska 7210. Sztuczna regulacja poziomu wody na innych stanowiskach, zwłaszcza przyjeziornych, jest niemożliwa lub bardzo trudna do wykonania, zwłaszcza gdy piętrzeniem wody zajmują się bobry lub, w przypadku jej niedoboru, brak jest technicznych możliwości jej zatrzymania w siedlisku.

Proponowane działania ochronne to, tam, gdzie to możliwe, dbałość o utrzymanie optymalnego poziomu wody (zastawki na rowach melioracyjnych, zasypywanie rowów) oraz ekstensywne użytkowanie w przypadku ekspansji gatunków zielnych i zaroślowych. To użytkowanie musi odbywać się w trosce o właściwy podmiot ochrony, jakim jest całe siedlisko a nie wybrany gatunek np. wodniczka *Acrocephalus paludicola* (na Torfowiskach Chełmskich). Należy ostrożnie proponować na działkach z siedliskiem 7210, będących własnością prywatną, nowy wariant Programu Rolnośrodowiskowego na lata 2014-2020 „Torfowiska”, który zakłada możliwość koszenia szuwarów po zlodzeniu siedliska i z częstością dostosowaną do potrzeb jego ochrony. Wariant ten umożliwi również wycinanie podrostu drzew i krzewów.

Syntetyczne podsumowanie wyników dla siedliska przyrodniczego

Informacja w jakich regionach geograficznych występuje dane siedlisko przyrodnicze:

Region biogeograficzny kontynentalny.

Rok/lata poprzednich badań: 2006, 2007, 2008

Rok/lata obecnych badań: 2013, 2014

Monitoring siedliska przyrodniczego 7210 został przeprowadzony na 60 stanowiskach łącznie. Dwa stanowiska leżą poza obszarami Natura 2000. Pozostałe w 16-u ostojach Natura 2000. Liczba monitorowanych stanowisk jest wystarczająco reprezentatywna w skali Polski. Chociaż nie wszystkie obszary Natura 2000 z siedliskiem 7210 objęto monitoringiem, to z całą pewnością badania monitoringowe objęły stanowiska najbardziej zasobne w siedlisko 7210 Torfowiska nakredowe.

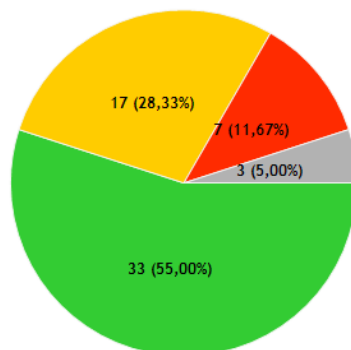
Badania monitoringowe zostały powtórzone we wszystkich obszarach Natura 2000, w których monitoring był wcześniej prowadzony poza Ostoją Jezioro Gopło.

Region kontynentalny

Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska na ponad połowie stanowisk (55%) została określona jako dobra – FV. Na mniej niż 28% stanowisk jest niezadowolająca, a na 12% - zła. Przyczyną takiej oceny jest zmniejszenie się powierzchni siedliska w porównaniu z poprzednimi badaniami monitoringowymi. Powierzchnia siedliska na 23 stanowiskach uległa zmianie, przy czym tylko w przypadku 9 stanowisk była to zmiana korzystna, a na 14 zmniejszyła się. Na 29 stanowiskach powierzchnia siedliska nie uległa zmianie. Podsumowując, udział stanowisk o podobnej ocenie w obu okresach monitoringu jest podobny.

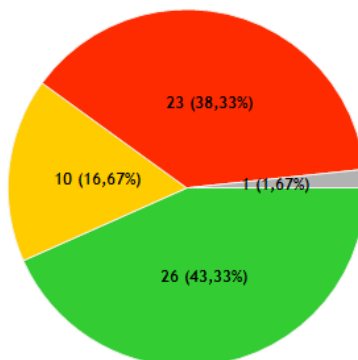

FV właściwy   **U1** niezadowolający   **U2** Zły   **XX** nieznan

Na wykresie przedstawiono liczbę stanowisk z daną oceną parametru, na podstawie obecnych badań terenowych, oraz procentowy udział danej oceny w odniesieniu do wszystkich badanych stanowisk siedliska.

Specyficzna struktura i funkcje

Specyficzna struktura i funkcja na 26 stanowiskach (43%) była właściwa, co oznacza poprawę o kilkanaście procent w stosunku do poprzednich badań monitoringowych. Zmienił się także udział stanowisk z oceną U1 – zmniejszyły się o blisko 20%, natomiast wzrósł udział stanowisk ocenianych na U2, także blisko o 20%. W porównaniu do poprzednich badań pogorszyły się przede wszystkim oceny wskaźników: rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych oraz stopień uwodnienia, co wskazuje na postępującą sukcesję, związaną z przesuszeniem siedliska. Oceny pozostałych wskaźników pozostały bez istotnych zmian. Na oceny parametru niższe niż FV w latach 2013-2014 miały wpływ głównie wskaźniki. Stopień uwodnienia, Zwarcie szuwarów, Gatunki dominujące i Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie, Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych, Najlepiej oceniane stanowiska to te, położone w dużych kompleksach terenów podmokłych, jak: Lasy Bierzwickie, ostoja Augustowska, Wigierska, Torfowiska Chełmskie, Uroczyska Puszczy Drawskiej. Najgorzej wypadły stanowiska z rejonów Pojezierza Gnieźnieńskiego, Myśliborskiego, Pojezierza Sejneńskiego.

FV właściwy   **U1** niezadowolający   **U2** Zły   **XX** nieznan

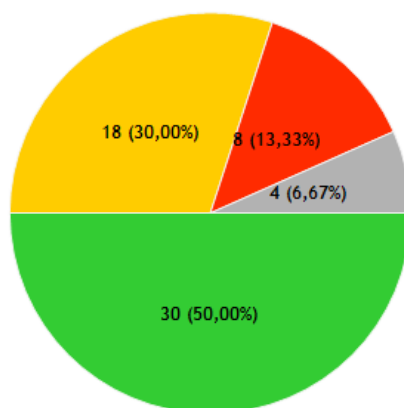

Na wykresie przedstawiono liczbę stanowisk z daną oceną parametru, na podstawie obecnych badań terenowych, oraz procentowy udział danej oceny w odniesieniu do wszystkich badanych stanowisk siedliska.

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony uległy poprawie na części stanowisk. Obecnie określono je jako właściwe na 30 stanowiskach (50%), przy czym tylko na 16-u z nich wskaźnik ten nie uległ zmianie, a dla 8 stanowisk uległ poprawie. Jednocześnie na 12-u stanowiskach wskaźnik ten uległ pogorszeniu. Wzrosła do 9 (z 4 w poprzednim monitoringu) liczba stanowisk oceniana na U2, zmalała natomiast liczba stanowisk z U1. O ocenie tego parametru decydowały głównie obserwowane zmiany stanu uwodnienia i związana z tym ekspansja gatunków niezwiązanych z siedliskiem. Tylko część stanowisk tego siedliska objęta jest ochroną prawną, a do czasu wdrożenia planów zadań ochronnych, na dużych terenach podmokłych brak podstaw do realizowania działań ochrony czynnej.

Na taką niską ocenę składało się przede wszystkim brak możliwości regulowania poziomu wody, który jest istotnym czynnikiem wpływającym na stan siedliska. Zarówno brak możliwości spiętrzenia wody w celu przeciwdziałania przesuszeniu i w dalszej kolejności ekspansji gatunków zaroślowych i gatunków zielnych o mniejszych wymaganiach wilgotności, jak i problemy z obniżeniem lustra wody, sprawiły, że w ocenie ekspertów zachowanie siedliska 7210 będzie problematyczne.

FV właściwy   **U1** niezadawalający   **U2** Zły   **XX** nieznany

Na wykresie przedstawiono liczbę stanowisk z daną oceną parametru, na podstawie obecnych badań terenowych, oraz procentowy udział danej oceny w odniesieniu do wszystkich badanych stanowisk siedliska.

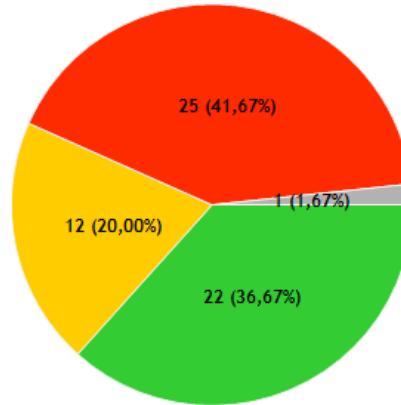
Ocena ogólna

Na 23 stanowiskach ocena ogólna nie zmieniła się i pozostała taka sama, jak w pierwszym etapie badań monitoringowych. Na 10-u z nich była to ciągle ocena najwyższa (FV). Ocena ta nie uległa zmianie na następujących stanowiskach: Bryzgiel, Jez. Stobińskie Południowe brzeg południowo-wschodni, Kłocie Ostrowieckie, Linkowo Północne, Linkowo Południowe, Osowiec Środkowy, Rezerwat Bagno Serebryskie 1, Rezerwat Łempis jezioro Stulpieniuk, Rezerwat Brzeźno, Rezerwat Roskosz 2. Na kolejnych 10 stanowiskach ocena ogólna uległa poprawie o jeden stopień. Znalazły się wśród nich następujące stanowiska: Antoniówka 1, Bagno Bubnów 1, Bagno Staw 2, Jez. Koile, Niedzięgiel, Jez. Stobińskie Południowe, Jez. Stobińskie Północne brzeg zachodni, Osowiec Południowy, Rezerwat Bagno Serebryskie 2, Wiłkokuk i Zwierzyniec. Jednocześnie 19 stanowisk otrzymało ocenę gorszą, niż poprzednia.

Do głównych zagrożeń siedliska zaliczono: Nieodpowiednie uwilgotnienie, zarówno spadek jak i podniesienie lustra wody, Zarastanie przez trzcinę pospolitą i ekspansja innych gatunków zielnych oraz Zarastanie przez gatunki zaroślowe i drzewa. Wykazano również zagrożenie nadmiernym, a także

niewłaściwym użytkowaniem, w tym niedopasowaniem wariantów programu rolnośrodowiskowego do siedliska na gruntach prywatnych. Zamiast wariantu szuwały wielkoturzykowe (koszenie 1 raz na 5 lat) zastosowano wariant ptasi z modyfikacją dla wodniczki (koszenie co drugi rok), co powoduje degradację siedliska w majestacie programu stworzonego na potrzeby właściwej jego ochrony.

FV właściwy   **U1** niezadawalający   **U2** Zły   **XX** nieznanym

Na wykresie przedstawiono liczbę stanowisk z daną oceną parametru, na podstawie obecnych badań terenowych, oraz procentowy udział danej oceny w odniesieniu do wszystkich badanych stanowisk siedliska.